VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Julkisen talouden suunnitelma 2023-2026

Venäläisestä energiasta irrottautuminen ja vihreän siirtymän nopeuttaminen valtiontaloudellisesta näkökulmasta.

Johanna von Knorring, budjettineuvos, valtiovarainministeriö
11.5.2022
Tarkastusvaliokunta

Kehyspoikkeuslauseke

- Tätä julkisen talouden suunnitelmaa laadittaessa Euroopassa on sota. Tässä vakavassa ja merkittävästi muuttuneessa koko Eurooppaa koskettavassa turvallisuuspoliittisessa tilanteessa hallitus tekee seuraavan kehyspoikkeuksen:
- Tilanteeseen välittömästi liittyvät maanpuolustuksen, rajaturvallisuuden, kyberturvallisuuden välttämättömät menolisäykset katetaan kehyksen ulkopuolisina.
- Samoin Ukrainaan annettu apu, sotaa pakenevien ukrainalaisten auttaminen ja sotaan liittyvien pakotteiden välittömät vaikutukset valtion toiminnalle katetaan kehyksen ulkopuolisina.
- Kehyksen ulkopuolisina rahoitetaan myös vuosien 2022—2023 määräaikaisia huoltovarmuuden kannalta välttämättömiä toimia, erityisesti investointeja, jotka samanaikaisesti sekä lisäävät kotimaista energiantuotantoa että tukevat uuden fossiilista energiaa korvaavan teknologian hyödyntämistä. Samoin näihin rinnastettavat äkillisen energiahintojen nousun takia tehtävät vuoden 2022 yksittäiset toimet sopeutumisen siirtymäajalla katetaan kehyksen ulkopuolelta.
- Myös Euroopan unionin tasolla kiinnitetään huomiota Venäjän hyökkäyksestä Ukrainaan johtuviin toimiin Ukrainan tukemiseksi ja sotaa pakenevien pakolaisten auttamiseksi sekä muihin sodasta aiheutuviin seurauksiin. Samoin energian hinnan nousu herättää huolta unionin tasolla. Kansallisia toimia toteutetaan ottaen huomioon myös unionin tason linjaukset ja toimet.

Uuden kehyspoikkeuslausekkeen määrärahavaikutukset 2023–2026

Milj. euroa	2023	2024	2025	2026
Kyberturvallisuus	54	56	50	40
Rajaturvallisuus ja maanpuolustus	996	582	503	414
Maahanmuuttokokonaisuus	777	469	331	316
Huoltovarmuutta / vihreää siirtymää tukevat toimet	217	150	124	49
Energiahintojen nousun takia tehtävät toimet	8			
YHTEENSÄ (v. 2023-2026 yht. 5,1 mrd. euroa)	**2 052**	**1 258**	**1 008**	**818**

Vuosi 2023: Vaalikauden kehystä korotetaan poikkeuslausekkeesta johtuen 1 998 milj. eurolla (ei 2 052 milj. eurolla), sillä pieni osa maahanmuuttokokonaisuuden (etuus)menoista on jo lähtökohtaisesti kehyksen ulkopuolisia menoja.

Poikkeuslausekkeen käyttö näkyy valtion budjettitalouden alijäämässä

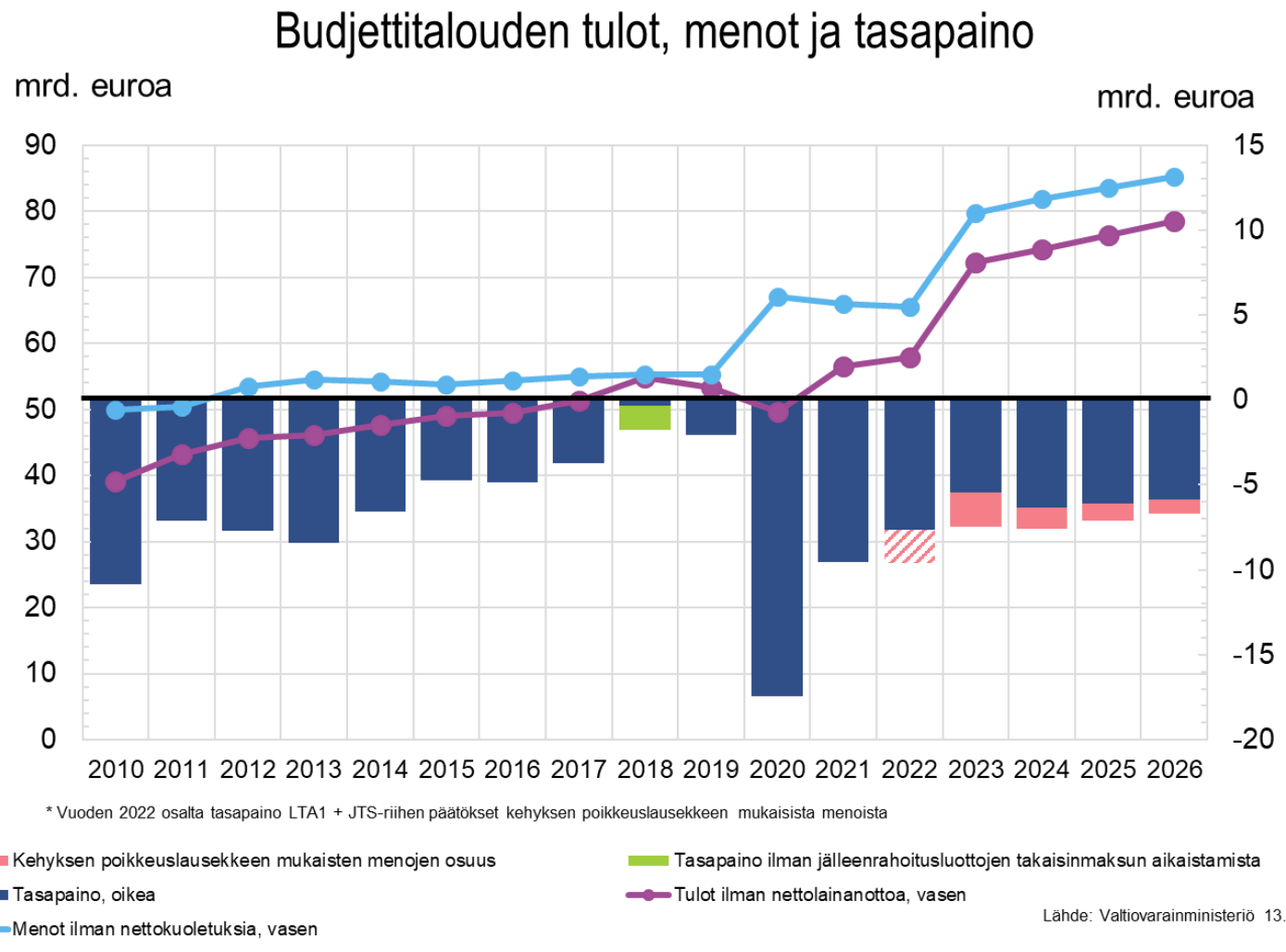

Lähde: Valtiovarainministeriö 13.4.2022

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Vihreän siirtymän kokonaisuus

- Venäjän Ukrainaan kohdistaman hyökkäyksen vaikutuksiin varautumiseksi varautumisen ministerityöryhmä on linjannut energiaomavaraisuuden ja huoltovarmuuden vahvistamiseksi toimenpidekokonaisuudesta kohdistuen vuosille 2022—2023, jonka tavoitteena on nopeuttaa merkittävällä tavalla irtautumista fossiilisesta energiasta sekä tukea uuden teknologian käyttöönottoa (vihreä siirtymä).
- Toimiin kuuluvat energiainvestointien vauhdittaminen, fossiilisista polttoaineista irtautuminen liikenteessä sekä pientalojen ja muiden asuinrakennusten lämmitysratkaisut.
- Edellä mainittujen toimenpiteiden kokonaisuus näkyy seuraavilla dioilla

Vihreän siirtymän määrärahalisäykset 1/2, milj. euroa

		2022	2023	2024	2025	2026
	Energiainvestointien vauhdittaminen					
TEM	Energiatuki		20	60	50	20
TEM	Vetyhankkeet		20	60	50	20
TEM	Akkustrategian mukaiset investoinnit		10	20	15	5
YM	Tuulivoimaselvitykset		1,5			
TEM, VM, OM, YM	Vihreää siirtymää edistävien investointien luvituksen vauhdittaminen	5,6	13,6	10,1	9,1	4
	Fossiilisista polttoaineista irtautuminen liikenteessä					
LVM	Hankintatuki täyssähköautoille, sis konversiot	9,5	3,5			
LVM	Hankintatuki sähkö- ja kaasukäyttöisille pakettiautoille	3	1,5			
LVM	Hankintatuki sähkö- ja kaasukäyttöisille kuorma-autoille	3	1			
YM	Yksityisen latausinfran tuki taloyhtiöille (YM)	20	10			
TEM	Liikennesähkön ja kaasun julkisen jakeluinfran tuki (TEM)	15	6,5			
MMM	Maaseutuyritysten energiainvestoinnit (biokaasuinvestoinnit)	10	10			

Vihreän siirtymän määrärahalisäykset 2/2, milj. euroa

		2022	2023	2024	2025	2026
	Pientalojen ja julkisten kiinteistöjen lämmitysratkaisut					
YM	Pientalojen öljylämmityksestä luopumisen avustus (sis. Avustuksen kohdentaminen myös maakaasulämmityksestä luopumiseen)	40	32			
YM	Avustus kuntien, seurakuntien ja yhdistysten öljy- ja kaasulämmityksestä luopumiseen	10	0			
YM	Asuinrakennusten energia-avustus (sisältäen laajennuksen matalalämpöiseen kaukolämpöön siirtymiseksi)	30	70			
TEM	ELY-keskusten toimintamenot avustusten käsittelytehtäviin	2,3	3			
	Fossiilista irtautuminen maataloudessa					
MMM	Investointituki mm. vaihtoehtoisiin energialähteisiin, Makeran pääomitus	28				
MMM	Investointituki mm. biokaasumädätteiden kehittyneille käsittelytekniikoille.	7	7,5			
MMM	Ravinteiden kierrätyksen kokeiluohjelman lisärahoitukseen	3	6			
MMM	Kosteikkoviljely	0	30			
YM	Ravinne- ja energiavaraisuuden parantaminen ravinteita kierrättämällä, investointituki	7	18			
YM	Ravinne- ja energiavaraisuuden parantaminen ravinteita kierrättämällä: T&K-osuus	8	12			
	Yhteensä	**201,4**	**276,1**	**150,1**	**124,1**	**49**

Vihreän siirtymän investointien kokonaisvaikutukset (arvioita)

- Varautumisen ministeriryhmä kohdensi vihreään siirtymään n. 700 milj. euroa
- Panostukset käynnistävät vipuvaikutuksineen noin 2,5 mrd. euron investoinnit. (keskimääräinen vipuvaikutus 3,5)
- Suorat päästövähennykset n. 0,9-1,15 Mt CO2 ekv/vuosi Päästövähennyspotentiaali (sis. suorat, välilliset) yhteensä 1,5-1,7 Mt CO2 ekv/vuosi (puuttuu liikenne)
- Osa investoinneista sellaisia, ettei välttämättä merkittäviä CO2-vähenemiä, mutta muiden päästöjen vähennysvaikutuksia, esim. typpi (ravinnekierto, lannoitteet)
- Osassa investointeja tavoitteena hiilikädenjäljen kasvaminen. Välilliset globaalit vaikutukset merkittäviä suoriin vaikutuksiin nähden.
- Luvut alustavia ja tarkentuvat tuettavien kohteiden selvittyä. Vaikutusmekanismit eroavat investointikohtaisesti ja osaan arvioita liittyy merkittäviä epävarmuuksia. Yksittäisten hankkeiden päästövähennyspotentiaali vaihtelee investointilajin sisällä.

Hallituksen muita linjauksia huoltovarmuuteen ja energian hinnan nousuun liittyen

- Polttoturpeen riittävän varmuusvarastoinnin turvaaminen (29.4 varautumisminry)
  - Varmuusvarastoinnilla varaudutaan mahdolliseen polttoaineiden niukkuuteen korvattaessa hakkeen tuonnin päättymistä Venäjältä. Samalla varaudutaan myös turvetuotantoon liittyviin sääriskeihin.
  - Tarkoitus on varautua vuoden 2022 kesäkaudella sekä lämmityskauteen 2022–2023 että myös kauteen 2023–2024. Kyse on tehostetusta varautumisesta, jossa Huoltovarmuuskeskus hankkii varmuusvarastoon aiemmin suunniteltua enemmän polttoturvetta.
- Suuren kokoluokan LNG-terminaalilaivan vuokraaminen yhteistyössä Viron kanssa (talpol 7.4.2022).
- Metsähakkeen saatavuutta edistävä neuvontakampanja 350 te (LTAE II)
- Jakeluvelvoitteen alentaminen väliaikaisesti 7,5 prosenttiyksiköllä vuonna 2022 ja 7,5 prosenttiyksiköllä vuonna 2023 (7.4 varautumisminry, LTAE II 2022, JTS 23-26)
- Kuljetusalan tukemiseksi varataan yhteensä korkeintaan 75 milj. euroa (1.4 varautumisminry, LTAE II)
- KEL-indeksin tehdään ylimääräinen tarkistus 1.8.2022 (LTAE II 2022, JTS 23-26)
- Kotimaisen ruoantuotannon tukitoimet noin 300 me (17.3 varautumisminry, LTAE II 2022)

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Kiitos!